



Cizí úspěch v české vědě Rozhovor s ukrajinskou vědkyní Viktoriyou Poteryou

Barbora Tošnerová

Abstrakt:

Prestížní prémie Otto Wichterleho vědcům do 35 let v ČR se udílela už poosmé. Letos ji získala i mladá ukrajinská vědkyně Viktoriya Poterya. Krátký článek založený na rozhovoru přibližuje její cestu do České republiky.

Sympatická hnědovláska tráví své pracovní dny v podzemní laboratoři Ústavu fyzikální chemie J. Heyrovského v Praze. Pomocí unikátního přístroje zkoumá, jakým způsobem například dochází k ničení ozonové vrstvy země. „Pracujeme v malém týmu. V podstatě jen já, vedoucí, jeden student a teď ještě nový kolega,“ vyjmenovává Viktoriya Poterya. O výzkumu mluví se zapálením, rezervovanost je znát v okamžiku, kdy dojde na její osobní zkušenosti se životem v cizině.

Viktoriya Poterya poprvé přišla do Česka na konci devadesátých let. Nabídku doktorandského studia na Matematicko-fyzikální fakultě v Praze ji nabídl její profesor z Ukrajiny. Sám měl v Česku díky své práci četné kontakty. „V té době to bylo na Ukrajině špatné. Postkomunistický chaos, bída, nedostatek práce. Ta nabídka odjet byla lákavá,“ vzpomíná sama paní Poterya na své rozhodnutí.

V Praze byla tři roky, dokončila studium a pak dostala nabídku na dvouletou post-doktorandskou stáž ve Spojených státech. Při dotazu na srovnání tamních a českých podmínek ve vědě, vrtí hlavou: „Práce tam byla podobná. Vždycky záleží hodně na prostředí, kde jste. Nezdá se mi, že by tam bylo například zvýšené konkurenční prostředí nebo větší tlak na vědce.“ Přesto se po skončení projektu rozhodla vrátit. Odůvodňuje to prostě: „Chtěla jsem do

Evropy. Amerika je veliká. A kdybych si tam měla znovu hledat práci a byt, začínala bych stejně jako tady.“

Kamarád ji informoval o možnosti pracovat v nově vznikajícím týmu pod vedením doktora Michala Farníka. Ten v té době osobně přivezl a sestavil unikátní přístroj na zkoumání shluků molekul z Německa. „V Česku už jsem měla nějaké zázemí. Měla jsem tu kamarády z vysoké školy, převážně Ukrajince, uměla jsem trochu jazyk,“ upřesňuje paní Poterya, proč nabídku přijala.

Navštěvovat kurzy češtiny ale začala až po druhém návratu do Česka. A pokračuje v nich dodnes. A to přesto, že její čeština je téměř bezchybná. „Akademie věd je nabízí bezplatně. A já se musím ještě pořád zlepšovat. Nejhorší je psaní.“

Když přijela poprvé, česky se neučila. „V té době jsem ještě nevěděla, co se mnou bude. Brala jsem všechno jen dočasně a pak se uvidí. Až po návratu ze Spojených států jsem se začala učit. Chtěla jsem tu žít a k tomu je potřeba se i dorozumět,“ doplňuje.

Přesto se dodnes nejvíc stýká s ukrajinskými přáteli. „Mám je už ze studijních let. A když pracujete v tak malém týmu, je těžké potkat nové lidi.“ I Viktoriyn manžel je z Ukrajiny. Na dotaz, zda se někdy setkala s nepřátelskými projevy Čechů kvůli svému původu, se váhavě pousměje. Pak zmíní příhodu při hledání bytu: „Když jsem volala na inzerát, poznali, že mám cizí přízvuk a ptali se, odkud jsem. Párkrát se mi stalo, že jen na základě toho, že jsem Ukrajinka, mě odmítli.“ Dodává ale, že to chápe: „Ukrajinců je tu hodně a často se někteří z nich nechovají úplně nejlépe.“

V současnosti je paní Poterya v Pilotním programu MPSV Výběr kvalifikovaných zahraničních pracovníků, který vzdělaným cizincům umožňuje získat trvalý pobyt ve zkrácené lhůtě. Paní Poterya by ho měla získat už v červenci.

Se životem v Praze je spokojená. „Praha je krásná, hodně zeleně, muzeí, památek. Vyhovuje mi také její anonymita. Zde se ztrácíte.“ Na Čechách se jí líbí i jejich aktivní využití volného času: „O víkendu často jedete někam na výlet, na hrad, projet se na kole.“ Na Ukrajině to není. Jak ale sama po krátké odmlce dodává, může to být způsobeno i tím, že Ukrajinci nemají na tyto aktivity peníze.

A návrat na Ukrajinu? „Čím jsem starší, tím je to těžší. Nechce se mi začínat někde znovu. Hledat byt, práci. Krom toho ve vědě na Ukrajině je ještě méně peněz než v české.“